

sredo in saboto

izhaja in velja:

za celo leto . . .	5 for. — kr.
za pol leta . . .	2 " 70 "
za četrt leta . . .	1 " 40 "

Po pošti:

za celo leto . . .	6 for. 30 kr.
za pol leta . . .	3 " 20 "
za četrt leta . . .	1 " 70 "

SLOVENEČ.

„Živi, živi duh slovenski, bodi živ na veke!“

Nar. pesem.

Oznaniła.

Za navadno dvestopno versto se plačuje: 5 kr. ktera se enkrat 8 kr. ktera se dvakrat, 10 kr. ktera se trikrat natiskuje; večje pismenke plačujejo po prostoru.

Za vsak list mora biti kolek (štempelj) za 30 kr.

Rokopisi se ne vračajo.

Št. 26.

V Celovcu v sredo 12. aprila 1865.

Tečaj I.

Delajmo, pomagajmo si sami!

— a —. Slišal sem starega pedagoga reči: „Današnji svet je preveč sebičen in sploh brez občutja, v nekterih rečeh je pa tako občutljiv, da od samega občutja ne pride k delovanju“. Premišljuje malo te besede, in videl sem, da je skušeni mož resnico govoril. Skušal sem obrniti te besede na naše narodno življenje, in mislim, da sem jo dobro zadel. Koliko je Slovenec, ki so ponosni na svojo narodnost, ne sramujejo se očitno priznavati, da so Slovenci; navdušeno prepevajo: „Naprej zastava slave“, in — to bi bilo skorej vse. Ali, kaj je s tim našemu narodu pomagano? Bomo li s tim pridobili prosti narod za narodno stvar? Tako početje je za naše dni vendar le preidealistično. Naš vek je praktičen, in naš narod? — Kdo ne pozna slovenskega praktičnega kmeta! Tedaj moramo biti tudi mi praktični. No, o tem se, hvala Bogu! nimamo mnogo pritoževati, vsa naša narodna društva so tako praktična, da se nam drugi narodi ne morejo dosti načuditi. In kje najdeš večji praktičnosti, nego v staroslavni „Novicah“? Ali, žalibože! materialno stanje našega naroda je dandanašnje tako slabo, da bi še mnogo večje praktike potrebovali. Naša prava skerb tedaj ima biti ta, da se naš narod materialno poboljša. Kako pa moremo to doseči? Naš slavnij rojak, g. dr. Klun, pravi: „Materialno poboljšanje kake zemlje je le takrat mogoče, ako se narod duševno na višjo stopnjo izobraženja povzdigne“. To so tako resnične besede, da ne potrebuje nobenega razjasnila. Kaj pa se je do zdaj v tem storilo? Šole so tukaj prvi faktor; ali kakor je videti, še ne bodo kmalo skoz in skoz tako uredjene, kakor jih blagor našega naroda zahteva. „Novice“ trudijo se že več, nego 22 let, s tako doslednostjo za povzdigo naroda, da jim ne moremo prav nič očitati; ostali slovenski časniki pa jih s hvalevredno marljivostjo posnemajo in podpirajo. Družba sv. Mohorja je postala že nekoliko let druga slovenska učiteljica slovenskega naroda. Nova podpora so nam mnoge čitavnice, kterih le še več potrebujemo. Krona vsega tega pa je „Slovenska matica“. To so do zdaj glavna pota, po kterih se ima duševno izobraževanje našega naroda pospeševati, s tim pa ob enem tudi doseči boljše materialno stanje slovenskih dežel. Kaj imamo tedaj še storiti? — Sveta dolžnost vsakega slovenskega rodoljuba je, po svoji moči z vsemi silami skerbeti, da se te narodne naprave čedalje bolj med prostim narodom, kakor tudi med gospodo razširjajo. Podpirajmo pa z vsemi silami tudi materialno te narodne naprave, da morejo potem tim bolj duševno delovati.

Najprej pogledimo, kako bi se dali časopisi, knjige, družba sv. Mohorja in „Slovenska matica“ med prostim narodom bolj razširiti? Pred vsem je treba, da možje, ki pri prostem narodu kaj veljajo, s svojim moralnim uplivom te reči spodobno priporočajo. Tim bi se že precej doseglo; ali tu naletimo na glavno stvar, na „nervum rerum gerendarum“ — na novce (denar). Marsikter kmet bi bil pripravljen kupiti si knjig, naročiti si novin, stopiti v kako družbo, ali — nima novcev. Kako

bi se temu pomoglo? To je res težka stvar, vendar pa imam tudi tu svet, ali — skorej si ga ne upam izreči, — Slovenci se mi bodo posmehovali! Rekli mi bodo, to je preradikalno zahtevanje: in jaz, ki od početka priporočam praktičnost, na enkrat sem postal prav nepraktičen. Pa naj velja, kar hoče, naj se čitatelji tudi enkrat smeje; mogoče, da moj svet v kakem drugem domoljuba kako bolj misel zbudi.

Neki Čeh mi je pravil, da so o neki slavnosti v neki češki vasi napravili gledišče; ali ker pri kmetih ni bilo dosti denarja, se je vstopnina plačevala „z buhtami“ (s pogačo)! — Ne zahtevam, da bi se pri nas vstopnina z bobi plačevala; ali ta dogodka je zbudila v meni drugo misel. Mislim si, kaj, ko bi se našim kmetom dovolilo, da za narodne stvari namesto z denarji, s pozemeljskimi pridelki plačujejo? Je li pa to mogoče? — zakaj ne? Mi želimo, da bi vlada dovolila kmetu davke s pozemeljskimi pridelki plačevati. Bi li ne bilo hvale vredno, da mi vladi z lepim izgledom pokažemo, kako se da to tudi v djanju izpeljati. Potov, po kterih bi se dalo to izpeljati, je več, in v različnih krajih bila bi različna pota praktičniša. Jaz hočem tu samo ene poti omeniti.

V vsaki čitavnici naj bi se izvolil odbor domoljubnih mož, ki so volje to stvar v svojo skerb vzeti. Najprej naj bi gledali, da dobijo nekoliko tergovcev ali branjevcev, ki so pripravljeni moke, sočivja itd. od čitavnic odkupovati. V vsaki čitavnici je tudi dosti udov, ki si morajo vsako stvar pri gospodarstvu kupovati. Ti udje naj bi dotičnemu odboru naznanili, kaj trebajo, in odbor bi to v posebno knjigo zapisal. Tudi gostivnice pri čitavnicah marsikaj potrebujejo. V vsaki čitavnici naj bi dotični odbor imel od vsake slovenske knjige, ki še ni pošla, vsaj po en iztis z dodjano ceno izložen; ravno tako tudi vse knjige enega leta družbe sv. Mohorja in „slovenske matice“. Vsak teržen dan naj bi bil n. p. od 8 — 12 ure vsaj en odbornik v čitavnici, da bi sprejemal kmete, ki si želijo s pridelki knjige kupiti itd.; kmet bi si izbral knjigo, časopis ali družbo, in bi mesto denarjev dal pridelke po ceni, ki bi se imela od odbora za vsakakoršne pridelke v pošteni meri ustanoviti. Odbiravcem bi se potem naznalo, naj pridejo po pridelke. Da ne bi odborniki preveč skerbi imeli, mogel bi tudi čitavnični sluga kmete sprejemati. — Naj bi kak domoljub kako bolj praktično pot nasvetoval, kajti več oči več vidi. Moja želja je le ta, da bi se dal princip izpeljati, da si more kmet v sedanjih težavnih časih nakupiti knjig s pozemeljskimi pridelki. (Konec pride.)

Deržavni zbor.

Pred 4 leti napovedano in že naprej kar le mogoče obrekovano, rodilo se je vendar pred dobrim letom po težavnem rojstvu — naučeno svetovavstvo. Pa tudi od tistihmal, kar životari, si ni pridobilo dosti prijatelov. Občinstvo mu je sploh sovražnik. Nič prida si ne obeta od njega. Hudobni svet hoče še celo vedeti, da ni nič drugega, kakor nek birokratiški odraslek, ki znanostim

nič ne koristi in nikdar nič kaj prav koristil ne bo. Ni treba posebej praviti, da tudi nam federalistom nič ni po godu; zakaj, se že samo po sebi razumé. Ministerstvo ga pa ima vendar za svojega ljubčka in tirja zanj na leto 55.000 gld. 4. t. m. se je obravnovalo to v očitni seji. Najbolji govorniki, kar jih ima levica, so pobijali na vso moč to nepotrebno pa drago napravo, ter predložili, naj se ji k večjemu ne dovoli več kot 30.000 gld., da je bo prej konec. Ustanovi pa naj se namestu nje ministerstvo nauka, pravi dr. Berger. Samo po sebi se je tedaj spodobilo, da svetovavstvo zagovarjata njegov prvosednik, g. Hasner in oče njegov, g. Šmerling. Pervi je vse lepe reči od njega pravil, tako da nekako občino menenje zastopa, da je stalna posvetovavna komisija in da raznim potrebam vseh avstrijskih narodov zadostuje, itd. Besede so včasih res prav dober kap, ali so pa tudi prepričavne, je drugo vprašanje. Zbornica si ni dosti ne Hasnerjevih ne Šmerlingovih besedi k sercu vzela. Ostala je gledé teh dveh govorov — neverni Tomaž ter dovolila le 30.000 gld. Koliko je ono za nas Slovence skerbalo, vidi se iz dozdan na svitlo danih šolskih knjig. Le dve ste, tedaj ena več od hbrejskih! - 5. in 6. posvetovalo se je o proračunu za drago finančno ministerstvo, kar pa povemo drugo pot. Le to še naznanjamo danes, da imajo poslanci od 6. do 24. aprila počitnice. Razkropili so se tedaj že na vse štiri vetrove. Zelo so se pehali in zaslužijo res enmalo počitka. Bog ve, kaj pa jim kaj njihovi volivci porekó. Da samo zbrisanje nič ne pomaga, to že menda vsak dobro ve in čuti. Nismo tedaj enacih misli s „staro Presse“, ki poslance slavi in skorej da v zvezde kuje.

Avstrijsko cesarstvo. Dežele notrajno-avstrijske.

□ **V Celovcu.** Za gimnazijalce so se pričele že v saboto počitnice, učenci na realki pa imajo ravno te dni duhovne vaje, tako tudi bogoslovci. — Nekaj dni sem je že topleje vreme. Sneg je že močno skopnel, ali vendar še zna bela biti velika noč. Zrak se še ni prav segrel, kar kaže, da je po hribih še dosti snega. — Sliši se tudi od povodenj v več krajih, kakor v Pragi, v Banatu itd. Bog nas varuj velikih nesreč!

* **Iz Celovea.** (Kupčija s slovenskimi knjigami.) „Slovenija“ piše v l. 95 l. 1849 str. 378. „Ako se to zgodi z zelenim lesom, kaj bo s suhim?“ — Slavni vlastenec, častiti gospod Vertovec, je svoje „Shodne govore“ slovenskemu društvu v Ljubljani v dar prinesel. Vsi Slovenci, dobro poznavši izvrstnega g. pisatelja, so ovo delce težko pričakovali. Pride na svitlo; ajdimo si ga naročiti! Pa kaj! mesto 40 kr., kakor je bilo po „Novicah“ oznanjeno, velja tukaj v Celovcu 48 kr., in kakor po „Gracarci“ zvemo, velja ravno toliko tudi ondi. Jeza me prime, letim k Leonu prasiat, kaj je to? On mi zagotovi, da ni v stanu drugače dati ove knjižice, ker mu niso dovoljeni v knjigoterštvu navadni odstotki t. j. 25 od sto. „Na mojo besedo pišite odboru slovenskega društva v Ljubljani, sem rekel, dober stojim, da vam bode ovi odbor rad dovolil navadne procente, da se bojo „shodni govori“ tukaj kupovali po ravno tisti ceni, kot v Ljubljani.“ G. Leon piše; vsi odgovora težko pričakujemo; danes pride odgovor g. Lerherja s tim, da odbor ne dovoli več kot 10%, in se takole glasi: „Ich muss bedauern, Ihnen keine grössere Provision gewähren zu können. Ich habe dem Ausschuss des Vereines alle möglichen Vorstellungen gemacht, jedoch vergeblich. Ich selbst habe für

meine Mühe gar nichts, und habe mich der Versendung rein aus Gefälligkeit unterzogen. Wenn ich die Emballage und Mühe, welche ich zu den Sendungen verwenden muss, berechnen wollte, so hätte ich im Gentheil noch vom Schaden zu reden.“

Leon mi je v roke zagotovil, da on vse v svojej tiskarni tiskane knjige na vse strani, celó v Lipsko (Leipcik) pošilja za navadne procente, Leon, ki mora rokopise dobro plačevati, velike stroške prenašati in od tega živeti! Slovensko društvo v Ljubljani pa, ki . . . pa rajši molčim; serce mi od žalosti poka, da so vse moje in drugih vlastencev (rojakov) besede zastoj. „Ako se to godi z zelenim lesom, kaj bo s suhim?“ — hinc illae lacrimae! (Dalje prih.)

§. **Iz Celovške okolice.** (Žganjarstvo) Donašal je „Slovenec“ zanimive sestavke o potrebah našega slovenskega naroda, pokazovaje prava pota narodne omike in izvrstnega napredovanja. Pa vendar „Slovenec“ — naj te imajo liberalci naših dni za ultramontanca, za starokopitneža itd. ne zakrivaj ran, na katerih narod naš boleha, ne zamolči napak, ki ga tarejo in kaži pripravna zdravila, naj si bode ljudem prijetno ali ne prijetno. Tako ostaneš, ti „Slovenec“ Slovencem pravi in zvesti prijatelj! Dovolj torej, da omenjam hudih napak, ktere blagostanje naše spodrivajo, da odkrijem skelečih ran v družbenem (socijalnem) življenju, iz katerih prosti narod bolj ali manj po deželi kervavi. Danes omenjam posebno hudo napako žganjepivstva. Imeli so naši kmetje dobrih let, zlasti od kar so se zemljišča oprostila. Lehko je bil kmet, kar je pridelal, v denar spravil, novcev mu ni primanjkovalo. S tem blagostanjem se mu je nek „luxus“ vdomačil, kteremu, če na poštenu in dostojni podlagi stoji, v oziru narodno — gospodarstvenem ne moreš biti sovražnik ali nasprotnik; — ali privlekla se je z njim huda kuga žganjepivstva, in dobila je, rekel bi, domače pravice. Kar so gospodarji v začetku iz dobre volje poslom dajali, postalo je za posle pravica; hlapec in dekla o maložujinah nista nikdar več zadovoljna z dobrim kruhom, z žganjem ga hočeta zabeliti; če delavcem tudi o poletni gorkoti voliti daš med dobrim mlekom ali zdravim olom, — vpili bojo po žganju. Kako hoče kmet v sedajnih silah in terdih časih, kjer moraš krajcar v deveti deželi iskati, kako hoče kmet tem žalostnim potrebam ustreči? Da tega ne premore več, bode morda zdrav začetek koncu hude kuge.

Žganjepivstvo je pa tudi že strahovito se vdomačilo. Ni zadosti, da imamo oštarij ali kerčem od visoke vlade pooblaščenih sila veliko, da je zlasti ob cestah in v večih vaséh vsaka tretja, šterta hiša kerčma, kjer se sladki strup prodaja, — tudi v bolj odlečnih vaseh, zlasti v okolicaх mest in trgov, najdeš povsod hiš in koč, kjer peklensko vodo točijo, čeravno nimajo nobene pravice. Tu se zbira zlasti o sabotnih in nedeljnih večerih mlado fantovje in ničemurno hlapčevje, vadijo se sladkega strupa, učijo se tiste pisane liste mešati, ki jim kvarte pravimo, in marsikaj drugega.

K vsemu temu je treba denarja, kje ga dobiti? Kmetovski sin odmikuje staršem, kar in kjer le more, hlapec zapravlja svoje doletno plačilo do slednjega beliča; kedar pa novo leto pride, gre suh in s sterganim rokavom v novo službo, dokler da po beraški palici ne seže. V resnici, take kerčme so semenišča podedelnega in tudi mestnega proletarijata, tistega beračinstva, ki nas že zdaj tako zelo nadležuje. Kaj bo še le s časom? Ravno se mi je pošten gospodar nad svojim sicer pridnim hlapcem pritoževal. Svaril sem ga, da ga v nedeljo celi dan domu ni, da ves svoj zaslužek

zapije, opominjal sem ga, kaj bo na stare dni? Veste, kaj mi je odgovoril: „Eh, pojdem pa prosit, vaše hiše se bom pa že ogibal!“ Poduk, omika! vpijejo naši razsvetljenci. Res silna potreba je, da se duhovništvo o vsaki priložnosti na to kugo posebno in krepko ozira, pa zoper take splošne bolezni poduk sam malo premore, treba je tudi drugih radikalnih zdravil — o teh drugokrat.

§ **Slov. Plajberg** 28. sušca 1865. (Konec.) Rad bi tudi od rodoljubnih Slovencev kaj povedal, ali bojim se skoraj, da bi se marsikterim ne zameril, pa naj bo, kakor hoče, nekaj moram pa vendarle povedati. Naš župan Šimen Šašl in srenjski svetovavec Marka Ogriz, sta prava iskrena Slovence, zatorej tudi zvesto prebirata „Slovenca“ in tudi druge slovenske časnike ter se slovenskega jezika zmirom bolj vadita. Tudi slovenskih bukev jima ne manjka. Žalibog, da niso vsi „purkelmastri“ po Slovenskem takih misli! Več takih gospodov daleč in blizo po slovenskem Koroškem poznam, ki radi o „hesecov“ (postav) govorijo, se ve da le po nemško; ali ljubi Bog! kako grozno nemški jezik drobijo! Že enega samega nemškega dopisa, ki ga iz pisarnice dobijo, še z očali na nosu razumeti ne morejo. Smešno ali žalostno (kakor kateri hoče) ali res je, kedar kak tak gospod purkelmaster svojo modrost v nemškem jeziku prodajati začne in takega modrijana govoriti čujem, vselej se mi v srce smili. Nemcem so v smeh, Slovincem pa v sramoto, sami pa so omilovanja vredni, zakaj povsod se jim le posmehujejo. Župan slovenski uči in vadi se po slovensko govoriti in pisati, in v pisarnicah, v katerih se tudi slovenski kruh služi, bode se naš jezik, mili slovenski jezik, spoštoval — in najviša beseda nam je zastava, da ga bojo morali tudi uradniki pisati in govoriti, če bojo hotli v slovenskih krajih službo imeti. Dobro vem, da te besede marsikteremu Slovencu in še drugim všeč ne bojo; če pa nikoli začeli ne bomo, enakopravnost nikoli resnica ne bo! Saj smemo, — saj je nam to pripuščeno, pa kaj rečem pripuščeno, saj je ustavno! Poskusimo in le naprej, — bodi nam mili in dragi slov. jezik! Častimo ga, in tudi drugi ga bodo častili in ga bodo častiti primorani!

V Gorici. A. Ž. — Z veseljem podam č. g. bralcem za velikonočne praznike par pirhov. „Slovenec“ govori rad od Slovencev. Zatorej nekaj o slovenščini na tukajšnji gimnaziji.

Kakor je znano, je mesto „Gorica“ — saj že imé samo na sebi kaže — večidel slovensko. Célo gorisko okrožje, koje spada pod Gorico, je tudi slovensko. V mestu se govori slovenski, furlanski, italijanski in nekaj malega nemški, kajti v Gorici je jako malo napetih Nemcev. Zastopi se tedaj že samo po sebi, da tudi na gimnaziji niso sami Slovenci nego so Slovenci, Italijani pa Nemci. Sicer pa je Nemcev na tukajšnji gimnaziji tako malo, da jih na perste lahko sesteješ. Ker jih je malo, nimamo tudi ž njimi nobene zabave; z Italijani se pa prav dobro zastopamo že več časa. Ali ni to lepó, da je med dijaci sloga? Ko ne bi bilo sloge med nami, bi gotovo ne hodili Italijani se prostovoljno slovenskega in Slovenci italijanskega učiti. To je lepa reč, da se dijaci ne gledamo, kakor pes in mačka, kakor se morda po drugih gimnazijah godi. V obče je na naši gimnaziji več Slovencev kakor Italijanov; kajti Slovencev dohaja dosti od gorá in drugih slovenskih krajev. Domačih Slovencev je pa tudi dovolj.

Pervi razred ima paralelko, deloma zaradi tega, ker je veliko število dijakov, deloma pa, da se vsaki posebej lože v domačem jeziku podučuje, in se tako že v mlada

serca vcepi ljubezen do svojega naroda. — Na tukajšnji gimnaziji imamo, hvala Bogu! štiri verle Slovence za profesorje, koji slovenščino učé. Prizadevajo si vsi na vso moč, omiko med svojimi dijaki širiti, slovenski duh oživljati, ter ljubezen do narodnosti v mlada serca vcepiti. — V prvi šoli je razun geografije (zemljoznanstva) in prirodoslovja večidel vse slovensko. Iz latinškega se prestavlja v slovenski pa nemški jezik. Iz nemškega berila tudi v slovenski. Slovenske slovnice se mali dijaci marljivo učé. Da se pa slovenska mladina v prvi šoli takó lepo po domače podučava, in se ji vse v slovenskem jeziku razlaga, gre velika hvala in slava č. g. Šolarju. Veroznanstvo imajo mladi dijaci tudi v slovenskem jeziku. Dobro znani č. g. Marušič jih uči. Škoda, da se tudi po drugih razredih ne razlaga po slovenski, razun slovenščine! Po vseh razredih imamo, žali Bog! samo dve uri na teden slovenščino. Da bi se že vsaj enkrat tudi o tem kaj zboljšalo!

Dasiravno ste same dve uri na teden za slovenščino odmenjeni, zapazuje se vendar pri dijakih lep napredek, ki današnjim tukajšnjim tirjatvam zadostuje. Uči se na gimnaziji po raznih razredih Janičičeva slovnica in deklamovanje. Prestavlja se tudi v nemščino. Literatura je v 8. razredu. Pri g. Marušiču imamo tudi večkratne pogovore, da jezik bolj gladimo in pilimo.

(Konec pride.)

Dežele trojedine kraljevine.

Hervaska. Čuti je, da je po tihi nedelji tudi boj politiskih strank enmalo pojenjal in je zdaj vse bolj tiho. To je lepo za ta čas, pa se tudi nadjamo, da se hervaški državniki in domoljubi pripravljajo v smislu federalizma za tako porazumljenje, ki bo tudi drugim Slavjanom kaj pridovalo. „In hoc signo vinces“ — v tem znamenju zmaga Avstrija!

Iz Varaždina. J. B. (Županije na Hervaskem.) Bil sem že spoštovanim bralcem „Slovenec“ obljubil, govoré o županiji varaždinske, da jim povem, kaj da so županije na Hervaskem. Da ostanem mož beseda, izpolnujem, kar sem bil obljubil. Ali ne le za to, ker sem obečal, — še drugih vzrokov imam, da seznanim prelube brate Slovence s preimenitnimi županijami na Hervaskem. Želim odtod večkrat povedati, kar se dogadja v naši županiji; pa tudi iz drugih županij trojedine kraljevine marsikdo kaj oznani v „Slovincu“. Ali ne beró „Slovenca“ le visoko omikani možje, ki večidel dobro vedo, kaj da so županije na Hervaskem in Ogerskem, marveč tudi kmetje, (o tem sem prepričan, saj vem, da slovenski kmet rad bere), prebirajo „Slovenca“. Tem pa take reči ne morejo biti znane. Razlagam tedaj naše županije posebno zato, da bodo „Slovenca“ vsi njegovi čitatelji dobro razumeli. Pa še nekaj me vabi k temu, kar je tudi „Slovenec“ v svojem 14. št. občutil in povedal: Zaničevanje imena „župan“ med Slovenci.

Naj mi ne zamerijo dragi čitatelji, da nekaj s pota stopam. Bil sem še majhen deček na Slovenskem, ali sem rad v kakem kotu poslušal kmečkih mož pomenke, ki so jih imeli pri kozarcu vinske kapljice. Tu se ni nič kaj dobrega, dá! še hudo se je govorilo o županih. Prav dobro so mi še v pameti besede, ki jih je rekel spoštovan mož, slovensk kmet: „Vsakega župana ima hudir (potari ga sv. križ) na uzdi“. Jaz sem tedaj, ko sem zagledal takega župana, vselej na stran zbežal in se pobožno prekrižal. Kar je temu zaničevanju slovenskih županov krivo bilo, je „Slovenec“ v 14. št. dobro povedal.

„Slovenec“ pa tudi pravi, da se po Štajerskem srenjski predstojniki imenujejo župani.

Da je to v obče (hvala Bogu in verlim rodoljubom!) resnica, da to res na mnogih mestih slovenske Štajerske biva, verjamem; ali povsod ne, o čem sem se sam prepričal. Ni še pol leta, kar sem bil prišel v nek lep kraj štajerskih slovenskih kmetov. V kuči ali hiši, kamor stopim, zagledam množico kmečkih mož. Poprašam, kaj da imajo, in eden mi prijazno reče: Volili smo: „Gmeindevorstanda in gmeinrote“. Ta odgovor me je tako spreletel in zbodel, da nisem kar besedice mogel na to odgovoriti. Zamislil sem se in v duhu pogledal v žalostno preteklost Slovencev. Ta prigodba mi je živo pričala, kam je pripeljala nesrečna ptuščina Slovence! Še bolj se raztožim, ko zaslišim, da so gmejnvorstanda in gmeinrote enoglasno izvolili, kar je jasno, da dobro vedó, kaj je konstitucija. Ne da bi imel kaj proti izvoljenim možem, ki so vsi same prebrisane, slovenske (razun enega) glavičice; žal mi je le bilo, da so nekriivi in nedolžni zabredli na krivi pot.

Ta stranpotica, mislim, ni bila nepotrebna, da pripravi pot, ki vede k spoznanju, da beseda „župan“ ni vredna zaničevanja, marveč spoštovanja. To bode pokazal kratek popis županij na Hervaškem, ki ga podajam, derže se nekaj tega, kar sem sam videl in skušil, največ pa izverstne knjižice „Hrvatsko-Ugarski ustav, nacrtao Boguslav Šulek. U Zagrebu. Brzotis Ant. Jakića. 1861. (Dalje prih.)

Ptuje dežele.

Pruska. 6. t. m. posvetovalo se je v Frankobrodu o Bavarsko-Saksonskem predlogu, ki tirja, naj se začasno Holštajn vojvodu Avgustenburškemu izroči. Večina glasov je bila za ta predlog, med njimi tudi Avstrija. Pruska pa je protestirala. Kaj bode zdaj, sam večni Bog vé. Nekteri celo mislijo, da Pruska po vsaki ceni namerja velik boj podkuriti, in že je tudi tirjal minister od poslancev veliko tisuč tolarjev — za popravo morskih luk!

Francoska. Napoleon se vendarle napravlja na potovanje na Algirsko, da bi osebno potolažil nezadovoljne Arabške podložnike, cesarica pa na božjo pot v Jeruzalem, da ondi poskerbi vse potrebne reči za zidanje cerkve božjega groba, ker so ji neki povabljenе gospé vladarskih hiš velikodušno pomagati obljubile. — Tudi v postavodajnem zboru žalujejo po rajnem angleškem državniku R. Cobdenu, ki je Francosko zelo ljubil in ji s svojim prizadevanjem za svobodno kupčijo tudi veliko koristil. — Posvetovaje se o kmetijstvu tožili so poslanci, da za kmetijstvo ni nič prida in da mora pešati, če se s kmetov preveč mladenčev v vojaščino jemlje. — To naj bi tudi drugod kje resno preudarjali. — Francoski vojaki na Rimskem so se s Sardinskimi zedinili, da se bodo zamogli bolj krepko braniti proti Neapolitancem, ki se po gorah klatijo in za staro vlado bojujejo. To vse pa se je brez papeževe vednosti zgodilo. Kdo ve, kaj prav za prav Napoleon namerja. Zdaj se sicer kaže, da mu je resnica s septembersko pogodbo in papež naj si več vojakov priskerbi, ali . . . ali on je tudi zvita glava in ni sploh rad možbeseda — tedaj pozor!

Drobtine.

Slovstvene. („Čitavnica“. Izdal Ivan Geršak. Cena 60 kr.) Ravnokar nam je došel II. zvezek „Čitavnice“.

Da smo ga tudi do zdaj le kar najhitreje mogoče pregledali, moramo vendar koj priznati, da se od svojega prvega bratca zdatno odlikuje. Ne samo, da je v njem pisava bolj domača in tudi prostemu bravcu bolj razumljiva, — česar se je v prvem jako pogrešalo — dobili smo tudi v njem nov oddelek, ki obsega pravice in postave za vsacega, t. j. katekizem avstrijskega ustava in županovanje. G. izdatelj ni mogel bolje Slovincem ustreči, kakor jim je ustregel z imenovanimi sestavki, katerih obsežek in pomen poznati je vsakemu državljanu dandanašnje živa potreba, če hočemo, da bi napredovali, ne pa, da bi žalostno rakovo pot hodili. Drugi sestavki obsegajo narodarstvo, povestnico in popise, naravoslovje in razne čertice, ki vsi tudi lepe in zanimive reči razlagajo. Tako jo tedaj vsem Slovincem priporočamo, dá, „Čitavnica“ se s svojo zanimivo stvarino sama vsem vedežljim lepo in najbolje priporoča. Pravoslovnim slovenskim pisateljem se pač tu lepa priložnost ponuja, naj bi v „Čitavnici“ zaklade svojega znanja slovenskemu ukaželjnemu in uka potrebnemu svetu razpolagali in tako domače slovstvo in ž njim ljudsko blagostanje množiti pomagali. Marljivemu in verlemu g. izdatelju pa želimo: veliko srečo in le možato naprej!

(Vilharjeve igre.) Pod tem naslovom nas je marljivi g. Vilhar že s 5. zvezčekom svojih kratkih in kolikor moč tudi primernih iger v kratkem času razveselil. Imajo naslednja imena: Detelja, Filozof, Župan, Piké in Servus Petelinček. Cena pa je vsakemu 20 kr.

(„Žabjanke“. Zložil in založil M. Vilhar.) G. V. je bil, kakor v vvodu pravi, šest tednov v Ljubljani in je tamkaj — žabe, rake in ribice lovil, ki jih zdaj pod imenom „žabjanke“ v lepih in mičnih pesmicah Slovincem podaja. V. je kot pesnik dobro znan, in mislimo, da ga tudi „žabjanke“ ne bodo oponašale. Veljajo 30 kr. — Naj se sam tudi pri tej priložnosti dovoli vprašati, kdaj se bode pri nas nehalo tako pod roko s knjigami terževati? Knjigoteržci, kje ste?

Duhovske zadeve.

Goriška nadškofija: Č. g. bogoslovca IV. leta, Ivan K. Komar in Andrej Makarovič, sta za mašnika posvečena in bota na belo nedeljo novi mašipela.

Loterija.

Terst: 83. 46. 66. 1. 82.

Živežna cena.

	krompir (vagan)		jajca (eno)	sirovom. maslo		salo	grah	leča	slama	seno	drva		
				libra		vagan-mer.	stot	(cent)	sež.				
	g. k.	kr.	k.	k.	k.	g. k.	g. k.	g. k.	g. k.	g. k.			
Mariboru	1 60	2	52	60	40	—	32	—	32	1	140	4 25	
Celju	1 80	2	45	55	40	—	9	—	8	75	90	7 20	
Ptujem	1 50	1	54	52	40	—	28	—	32	—	85	1 25	9 50
Ljubljani	2	1 ¹ / ₂	55	60	44	3 70	4	—	75	110	9 50		
Kranju	1 60	2	40	53	46	—	—	3 20	80	140	5 10		
Novemestu	1 80	1	45	40	40	4 16	4 80	1	—	2	6 20		
Celovcu	—	3 ¹ / ₂	50	56	42	4 80	—	—	60	110	4 20		
Terbižu	—	—	—	—	—	4 50	4 50	—	—	—	—		